

J. M. Pons i Guri

III CENTENARI
DE LA CONSAGRACIÓ
DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL
DE SANTA MARIA
D'ARENYS DE MAR

1686 - 1986

Parròquia de Santa Maria d'Arenys de Mar

Dipòsit Legal B 23964 - 1986

SPIGRAF, S. A. - Barcelona

III CENTENARI
DE LA CONSAGRACIÓ
DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL
DE SANTA MARIA
D'ARENYS DE MAR

1686 - 1986

J. M. Pons i Guri

PRESENTACIÓ

Amb motiu d'escaure's el tercer centenari de la Consagració de l'Església parroquial de Santa Maria d'Arenys de Mar, l'historiador J. M. Pons i Guri presenta a la llum una monografia històrica d'aquelles solemnes festes i de les commemoracions que des d'aquell temps s'han continuat anualment.

I investigador com és, ho fa amb una riquesa de detalls, de bon llegir, que hom sembla que s'hi trobi.

Els arenyencs li agrairan de cor aquest esforç d'investigació acurada d'una part de la seva història, garantida per la llarga relació de referències que avalen cada una de les afirmacions.

La consagració d'una església és una de les celebracions més solemnes del ritual romà. Sobretot ho era en l'època que ressenya l'autor.

Es tracta de la dedicació d'un edifici insigne al culte del Senyor. I se serveix de cerimònies significatives, talment es tractés d'una persona. Es purifica, s'ungeixen amb crisma l'altar i les creus com s'ungeixen els batejats. És que per a l'Església, el temple parroquial no és només un lloc d'aixopluc, un espai de silenci per a les trobades dels cristians; és tot un símbol de la veritable Església formada per pedres vives que són els creients.

Les pedres tallades i conjuntades entre elles formant un conjunt harmònic, ens evoquen el poble de Déu unit per l'Esperit i la Caritat en ordre a complir la profecia: «Jo seré amb vosaltres —els homes— fins al final del món.»

Auguro un bon èxit al treball del Sr. Pons, per l'esforç intel·ligent que suposa i per l'aportació interessant a la història dels arenyencs, els quals, en conèixer-la més, podran saber millor de quina pedrera han estat tallats.

JAUME CAMPRODON
Bisbe de Girona

Detall del retrat d'Antoni Pasqual i Lleu, segons pintura conservada al Palau Episcopal de Vic. La pintura no és contemporània d'aquell bisbe.

I

ORDENACIÓ EPISCOPAL DE FRA MIQUEL PONTICH

Una qüestió d'etiqueta portà al fet que se celebrés en l'església parroquial d'Arenys de Mar la consagració episcopal de fra Miquel Pontich, franciscà rossellonès preconitzat bisbe de Girona. S'havia determinat de celebrar l'acte en l'església de Framenors de la ciutat de Barcelona el diumenge dia 21 de juliol de 1686. El bisbe consagrant seria, com a més antic, Joan Baptista Desbach, bisbe d'Urgell, assistit per Josep de Mora, bisbe auxiliar de Tarragona i titular de Moronea, i pel bisbe de Vic i compatrici nostre Antoni Pasqual i Lleu.

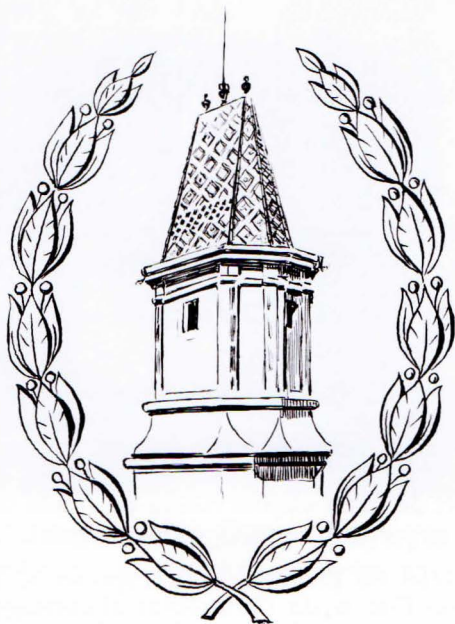
El bisbe de Barcelona fra Benito Ignacio de Salazar,¹ molt primmirat en defensar els drets de la seva dignitat prelatícia, que seria present a l'acte, volgué que se li posés dosser al seu setial, cosa en la que no hi estaven d'acord els altres bisbes; i com que no es van entendre, aquests decidiren que la cerimònia fos celebrada fora de Barcelona, a l'església de Santa Maria de la vila d'Arenys de Mar,² pàtria del bisbe de Vic, el dia festiu immediat, que resultà ser la diada de sant Jaume.

La vigília, o sia el 24 de juliol de 1686, arribaren a Arenys de Mar els bisbes d'Urgell, Vic i l'auxiliar de Tarragona, amb el preconitzat de Girona. I l'endemà, festa de sant Jaume, fou conferida la plenitud de l'ordre sacerdotal a fra Miquel Pontich, en la nostra església parroquial, davant de gran concurrència de fidels de la vila i forans que vingueren a presenciar aquell esdeveniment.³

Per raó de temps de promoció corresponia al bisbe auxiliar de Tarragona el segon lloc, o sia l'immediat al consagrant, i fer la presentació de les butlles apostòliques a l'inici de l'acte; però, en atenció al fet que el bisbe de Vic era fill d'Arenys de Mar, declinà tal honor en aquest, bé que fent llevar, abans de la cerimònia, acte de que això no seria un precedent en minva de la preeminència del bisbe més antic.⁴

Poc podia pensar el nou bisbe de Girona que, poc menys de vuit anys després, fugitiu de la seva seu per la invasió dels francesos, hagués de tornar a Arenys de Mar, on hi traslladaria la seva cúria episcopal i faria servir de catedral l'església parroquial.⁵

L'endemà de la consagració, o sia el divendres 26 de juliol, el bisbe d'Urgell s'entornà i fou acompanyat fins a l'ermita del Remei pels altres tres bisbes. Pel que es veu, va sortir cap a ponent, passant pel vell **camí del mig**. De retorn a la vila, els tres junts, simultàniament, celebraren la Missa, el bisbe de Vic a l'altar major, el de Girona al de sant Antoni i el titular de Moronea al del Roser. I foren molts els qui anaren a oir missa, davant de la cosa mai vista en aquests verals que tres bisbes la diguessin alhora. El dissabte 27 de juliol, s'entornà el bisbe auxiliar de Tarragona, el qual per ser titular simplement i no residencial, se li deia aleshores bisbe d'**anell**, i restaren ací el nostre bisbe Pasqual i el de Girona.⁶

II

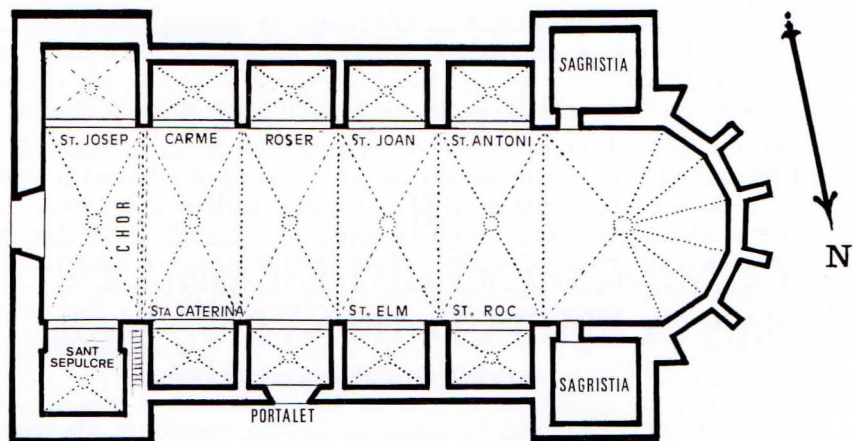
CONSAGRACIÓ DE L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA D'ARENYS DE MAR

La notícia de la vinguda de tants de bisbes, va moure als jurats de la universitat de la vila i als obrers de la parròquia a demanar que fos consagrada l'església de Santa Maria d'Arenys de Mar. Abans de sol·licitar-ho formalment, per la seva part començaren els preparatius per tenir a punt allò que calgués.⁷ La petició es féu oficialment el dia 26 de juliol, o sia l'endemà de la consagració del nou bisbe de Girona,⁸ bé que d'abans ja hi estigués tothom d'acord.

Per això s'escolleix el diumenge següent, dia 28. El dissabte calgué dejunar i tenir exposades amb llum les relíquies dels màrtirs, que serien deposades l'endemà al sepulcret de l'ara i en honor seu es cantarien vespres, maitines i laudes. L'endemà, o sia el dia de la consagració, aquelles relíquies foren portades en processó fins a l'altar. Com que, com a prelat diocesà, corresponia al bisbe Pontich celebrar la consagració, donà llicència per a fer-la al nostre Antoni Pasqual. Les relíquies, procedents totes elles de l'oratori de la Casa Pasqual del carrer d'Avall, foren cedides pel bisbe de Vic.⁹

L'ara de l'altar, encara no consagrat, era de pedra granítica de la comarca, probablement de les pedreres d'Arenys d'Amunt, que era la mateixa de l'altar major de la nostra parròquia a darreries del segle XVI, venia ornada pels relleus de cinc creus en **paté**, posades una en cada angle i una altra un xic més amunt de l'encreuament ideal de les diagonals del rectangle que formava l'ara.

La consagració o dedicació d'un temple tenia de dur aparellada la seva dotació i el bisbe consagrant, que, com hem dit, procedia amb llicència del de la diòcesi, va complir amb aquella formalitat abans de començar l'acte i en el cementiri, davant de les portes de l'església, exhortà els jurats de la universitat de la vila, que eren aleshores els honorables Baltasar Riera, Miquel Lleu i Josep Lladó, interrogant-los a prometre la dotació i conservació del temple i mantenir els seus ministres, cosa la més normal en aquells temps en les esglésies bastides pels mateixos pobles. De l'obligació dels jurats

Pla de l'església l'any 1686.

en nom de la vila en fou llevat acte públic pel notari Jaume Arquer.¹⁰

Aquella diada era la dominica vuitena després de Pentecostès, 28 de juliol de l'any 1686 de la Nativitat del Senyor, indicció 9.ª, i any novè del ponticat del papa Innocenci XI. Regnava a les Espanyes Carles II, el qual tenia per Lloctinent i Capità General al principat de Catalunya el Marquès de Leganès. Era senyor del nostre Vescomtat de Cabrera el noble Guillem Ramon V de Montcada, marquès d'Aitona. Batlle natural de les viles d'Arenys d'Avall, Arenys d'Amunt i Sant Celoni el magnífic Josep de Jalpí i Tries. Rector de la parròquia de Sant Martí d'Arenys i de la seva sufragània de Santa Maria, el Dr. Antoni Serra, i vicari resident d'Arenys de Mar mossèn Isidre Badal.

El regisme de la vila el tenien els esmentats Baltasar Riera, Miquel Lleu i Josep Lladó, jurats en ordre primer, segon i tercer respectivament; obrers de la parròquia, Pere Lleu i Lliassà i Marc Clavell; clavari de la universitat, Rafael Bonamich; oïdors de comptes, Jaume Lledó (sr.), Josep Pla i Pau Torres. El consell ordinari de la universitat de la vila era format per Joan Milans, Joan Nebot, Josep Simon, Joan Pau Ferruz, Jaume Puig, Antoni Catà, Agustí Balís, Jaume Lledó (jr.), Francesc Benages, cirurgià, Pere Lladó, Francesc Ros, Pere Pau Mir i Balís, Isidre Pijoan, Bonaventura Milans, Jaume Guitart, Segimon Lleu, Jeroni Cassola, Antoni Carcassès, Tomàs Ros, Jaume Vila, Antoni Pruna, Salvador Nogueres, Miquel

Moles, Pau Torres, Bernat Arenes, Pere Lleu, Jaume Lladó del Racó, Agustí Pica i Antoni Goday.

A les sis del matí, **servatis servandis**, començà la cerimònia que va durar fins a dos quarts de dues de la tarda.¹¹ Les relíquies de màrtirs estaven envoltades d'un paperet on constava anomenada cada una i atribuïdes, respectivament, a santa Amància i als sants Fèlix, Desideri, Pròsper, Benigne i Laureat, foren posades a la teca, juntament amb un petit pergamí signat pel bisbe Pasqual, on en un llatí redactat amb mala traça es deia el següent, que traslladem en català:

«A l'any del Senyor 1686, el diumenge 28 del mes de juliol, jo el senyor Antoni Pasqual, natural d'aquesta vila de Santa Maria d'Arenys de Mar del bisbat de Girona, batejat el dia 10 de març de 1643 a les fonts baptismals d'aquesta església i avui bisbe de Vic, amb llicència de l'illustríssim i reverendíssim senyor fra Miquel Pontich, bisbe de Girona, he consagrat la present església i aquest altar en honor

Fonts baptismals de la parròquia. Any 1575.

de Santa Maria i he posat en ell relíquies dels sants màrtirs Fèlix, Pròsper, Benigne, Laureat, Desideri i Amància. I he concedit a tots els fidels cristians que visitin aquesta església dins l'espai d'un any comptador del dia d'avui i més endavant en el de l'aniversari d'aquesta consagració, quaranta dies de vertadera indulgència en la forma acostumada per l'Església.» ¹²

No estem prou segurs de si el bisbe Pontich fóra present en la consagració de l'església parroquial, car el mateix dia anà al convent dels frares caputxins a conferir-hi ordres menors. El mateix dia 28 al captard, el bisbe Pasqual tornà a l'església parroquial, on administrà el sagrament de la Confirmació. ¹³

A darrera hora, els dos bisbes sortiren en direcció a Calella, i els jurats i molts del consell d'Arenys els acompanyaren fins a Canet.

I heus ací com, per uns tiquis-miquis d'etiqueta episcopal, els arenyencs assoliren, de retop, que llur església parroquial fos consagrada per un bisbe fill de la vila.

Potser, pocs anys després, en el relativament llarg període que aquesta església serví de seu de la diòcesi de Girona, ¹⁴ l'hauria consagrada el bisbe Miquel Pontich.

III

COM ERA L'ESGLÉSIA PARROQUIAL QUAN LA SEVA CONSAGRACIÓ

L'església de Santa Maria d'Arenys de Mar, quan va esdevenir la seva consagració pel nostre compatrici bisbe Pasqual, no era pas com ara. Les seves mides eren més reduïdes.

La façana principal seguia la línia del campanar i el comonidor i, per tant, li mancava el cos davanter que ocupà després el chor alt.

Només hi havia la nau central que aleshores era de 35 metres apropadament i ara té uns 41 metres.

El chor s'elevava en l'espai d'entre el campanar sobre la capella dedicada al Sant Sepulcre i la de Sant Josep. Per això les voltes d'aquelles capelles eren més baixes, com encara es mantenen en l'actualitat.

El gran gruix d'obra dels paraments del campanar, permeté de tenir en el del costat de ponent l'escala per la qual es pujava a la torre i a l'ensem servia per anar al chor i a la saleta de l'orgue, així com també a les dependències de la comunitat de preveres i al comonidor, situats a l'altra banda de l'edifici.

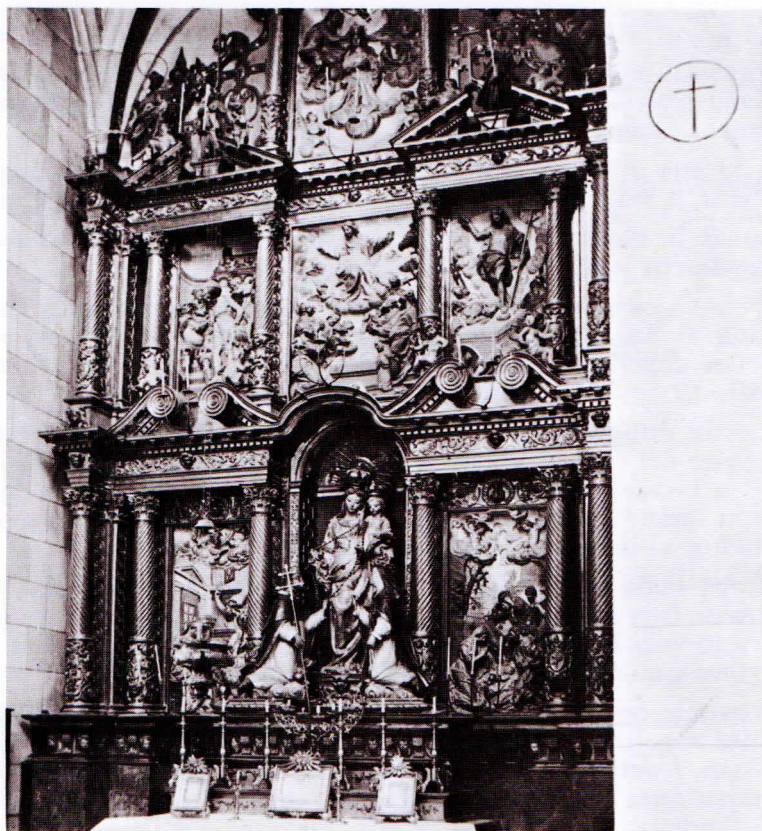
També tenia la volta baixa com la capella de sant Josep, la de la Mare de Déu del Carme, amb arc carpanell, car damunt d'aquesta darrera capella hi havia les sales de la comunitat de preveres, amb una tribuna que mirava sobre el pla de l'església.

Al mateix costat de migjorn, en direcció al cap de l'església, seguien les capelles del Roser (avui de la Mercè), de sant Antoni i de sant Joan. L'actual capella lateral de la Mercè encara conserva les característiques que havien tingut les demés, tant en alçada com en profunditat.

L'escalinata del cap de l'església o presbiteri era uns dos metres més endins d'aquest que en l'actualitat. A cada banda del presbiteri hi havien les sagristies.

Seguint des d'allí pel costat de tramuntana en direcció al campanar, hi havia les capelles laterals de sants Roc i Sebastià, de sant Elm, l'accés del portal xic i la capella de santa Caterina (avui santa Llúcia). Aquestes capelles laterals tant en alçada com en fondària seguien les característiques que actualment conserva la del Roser (o Mercè).

L'altar major ja tenia el mateix basament de jaspis i els escuts de la vila en marbre, construïts per l'escultor arenyenc Antoni Joan Riera. Sobre aquest basament, aleshores, des de feia tres anys, s'hi estava muntant un retaule de fusta per l'escultor Francisco San-

Altar del Roser, obra de l'escultor Agustí Pujol, any 1627. Perdut l'any 1936. A la dreta es veu un dels pilars de l'església, amb la creu de la consagració.

tacruz, que mai no es va poder acabar. El basament de jaspi tenia dues portes laterals que donaven a petites cambres, en una de les quals hi havia l'armari de les relíquies i en l'altra l'armari de la plata.

L'orgue, amb els tradicionals caps de moro, penjava sobre l'arc que conduïa al portal xic.

La documentació fa esment d'una porxada que tenia nou finestres que donaven al cementiri (avui plaça de l'Església), les quals no ens atrevim a situar.

Encara havien de passar molts d'anys perquè l'església tingués les proporcions i característiques actuals amb l'allargament davanter, els eixamplaments del creuer, capella fonda, capella dels Dolors, sagristia general, capella del Santíssim i substitució del llanternó del campanar per una torratxa.

Era un temple molt mancat de llum. No existien encara els finestrals i quan les portes de l'exterior eren tancades només entrava la claror pel rosetó de la façana principal.

*Alt relleu del basament de l'altar major d'Arenys de Mar,
per Antoni Joan Riera (1636-1638).*

IV

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DE LA FESTA DE LA DEDICACIÓ

La diada commemorativa de la consagració d'un temple, coneguda per festa de la seva **dedicació**, és solemnitzada com a festa doble de primera classe, amb res propi en la missa i en l'ofici divinal i, anys enrera, amb culte especial durant els dies de la seva vuitada.

La data de la celebració acostumava a ser fixada pel bisbe consagrant. En el cas de l'església parroquial d'Arenys de Mar no tenim notícia que el bisbe Antoni Pasqual hagués fet tal senyalament, ni podem creure que fos així, car el competent per això era el bisbe de Girona amb preferència al de Vic.

Però el cert és que, d'un bon començament, la festa de la Dedicació de Santa Maria d'Arenys s'ha vingut celebrant el dia 30 de juny.¹⁵

A la vigília de la festivitat, que s'escau en la diada de sant Pere, a entrada de fosc eren encesos els quatre festers del campanar i 48 ciris posats en paperines de diferents colors, distribuïdes pels següents llocs: 8 al terradet del campanar; 14 en les finestres de les campanes; 8 al comonidor, o sien 2 a cada obertura, i 18 repartits entre les 9 finestres d'una porxada del davant de l'església.

L'any 1888 s'installà il·luminació de gas a la portada de l'església parroquial, amb diversos globus de vidre blanc, que s'encenien en les grans festivitats, entre elles la vigília de la Dedicació. Això durà fins cap el 1915.

El mateix vespre, la Comunitat de preveres cantava Completes

des del cor i, a la mateixa hora, hom cremava una bóta enquitranada a la Riera, davant del Cementiri, que avui és plaça de l'Església. La cremada de la bóta ve de molt antic; tothom hi diu la seva, però només sabem que fa més de dos-cents anys que dura aquest costum. Tingui o no algun origen o significat, el cert és que el vespre del 29 de juny encara fem aquesta cremada en presència de gran munió de gent que participa de tan popular esdeveniment, on, a l'alegria del repicament de campanes, en els darrers anys s'hi han afegit impropisats i àdhuc espontanis focs d'artifici.

Des de l'any 1840, com que a l'hora de les Completes la gent restava fora de l'església perquè volia veure cremar la bóta, aquella celebració s'anticipà a immediatament després de les segones Vespres de Sant Pere. Després de la guerra civil ja no se celebraren les Completes.

Molts es van insensibilitzar davant les festivitats tant religioses com tradicionals. N'hi ha que creuen que les llumenetes, la cremada de la bóta i el repicament de campanes són per a celebrar la festa de Sant Pere, i, fins i tot, hi ha qui comença a cercar-hi derivacions de les supersticions solsticials... tot abans de veure-hi l'homenatge dels arenyencs al seu altar, centre de la vida religiosa del poble.

El dia 30, diada de la Dedicació de l'església de Santa Maria d'Arenys, com hem dit, era festa de ritu major de primera classe. De bon matí, a les sis, començat el cant de **maitines**, el sagristà enramava l'església i el cementiri, fins a la Riera, amb flor de ginesta. Dins l'església els pilars on hi havia gravades les creus que s'havien ungit quan la consagració, perfilant de nou la pintura vermella posada dins de la incisió, lluïen sengles corones de llorer que les envoltaven, amb un ciri encès a cada banda en reverència a llur santa unció.

Finides les **maitines**, la comunitat de preveres cantava **prima** i tot seguit se celebrava una missa d'ànimes. A dos quarts de 10 del matí, tocases les campanes anunciant l'ofici, es cantava **tercia**, **sexta** i **nona**; acabada aquesta darrera hora canònica es feia exposició del Sm. Sagrament i se celebrava missa cantada amb diaca, sots-diaca i caper assistent; a l'entonar el Glòria baixaven del cor dos bordo-

Santa Maria d'Arenys. Imatge en marbre procedent de la primera església i col·locada l'any 1751, a la fornícula de la nova façana. Perduda l'any 1936.

ners que romanien al presbiteri fins haver recollit la pau. Acabat l'ofici es reservava el Sagrament.

A les dues de la tarda es tocava a vespres, que començaven cap a les tres amb tota solemnitat, encensant l'altar al **Magnificat**. Fini-

des les vespres, els sacerdots baixaven del cor amb capes i bordons i al presbiteri cantaven el **Te Deum**. D'això ens en parlen les diverses consuetes, començant per la de l'any 1734, que ho posa com a cosa que pervenia de molt abans.

Essencialment s'anà fent el mateix fins a l'any 1936. Acabada la guerra civil, bé que se seguís celebrant la festivitat litúrgica, li llevà espendor la supressió de la solemnitat de les hores canòniques, a causa de l'escàs nombre de sacerdots.

Quan les revoltes del segle passat, el temple fou execrat diverses vegades i, en temps del rector Patllari Rodà, l'ara ja havia estat violada, ja fos per acte de violència o per la curiositat de saber el que hi havia en el sepulcret.¹⁸ Aquella ara no es tornà a consagrar, bé que seguís al seu lloc i l'Eucaristia es tenia de celebrar en una ara portàtil posada damunt l'altra. En el record del qui això escriu encara era així abans dels actes vandàlics de l'estiu del 1936; fins aleshores la teca d'argent de les relíquies es guardava en la caixa forta de la rectoria, però amb una tapadora de fusta per no haver-se conservat la pròpia.

A darreries de juliol del 1936, l'església parroquial de Santa Maria d'Arenys de Mar fou transformada en garatge, l'ara de l'altar s'emprà en la rampa de pujar cotxes al presbiteri i, més tard, en la nivellació d'aquest.

El 8 de juliol de l'any 1945, el bisbe de Girona, Dr. Cartañà, consagrà un magnífic altar de marbre projectat per Cèsar Martinell. L'aleshores arxiprest, mossèn Jordi Ferrer, féu col·locar, sota la nova ara, la gran mola de pedra de l'antiga, seguint un vell i respectuós costum de la terra.

NOTES

1. Jaume Villanueva (Viaje Literario a las Iglesias de España, XVIII, p. 70) dóna com una de les principals característiques d'aquest foraster bisbe de Barcelona la de que «... gran celo tuvo en defender los derechos de su dignidad».
2. Relat del canonge de Girona i nebot del bisbe, en el seu voluminós *Episcopologi* conservat inèdit a l'Arxiu Capitular de Girona.
3. D'aquest fet, demés del relat del canonge Pontich, n'hi ha altres memòries plenes de sabor local, com en el llibre II de l'Obreria secular (Arxiu Històric Fidel Fita, ms. 1.040, f. 33 v.º) i les Memòries de Jaume Avellà (Arxiu Històric Fidel Fita, ms. 1.131, f. 31). Els texts foren publicats en la Circular n.º 21 de l'Arxiu Històric i Museu Fidel Fita (juny de 1965), p. 12-22.
4. Arxiu Històric Fidel Fita, Liber testamentorum II, ms. 206, f. 105. El text literal publicat en la Circular esmentada a la nota precedent.
5. J. M. P. G., *Arenys capital de la diòcesi de Girona*, en «Vida Parroquial», n.º 52. També v. l'*Episcopologi* del canonge Pontich cit.
6. Circular n.º 21 cit., p. 14.
7. En el ms. 1.040 de l'Arxiu Històric Fidel Fita (Obreria Secular II), f. 33, com a despeses del dia 23 de juliol del 1686, hi llegim *Dit dia per una lliura de seda escaxada y una lliura d'encens en gra, se ha enviat a cercar a Barcelona per conregar la església... 1 lliura, 5 sous*, i com a despesa del dia següent hi figura al f. 34 *A 24 de juliol per claus per una escala se aguè de fer per conregar la isglésia... 6 sous*.
8. *Y quan estigueren llestos* (de la celebració simultània de misses del dia 26), *los Srs. Jurats que eran Balthasar Riera, Miquel Lleu y Joseph Lladó, junt amb los Srs. obrers sobradits* (Pere Lleu i Lliçà i Marc Clavell), *vesitaren a dits lltres. Srs. y en nom de tot lo poble demanaren se conegrés la present Isglésia, lo que dits lltres. Srs. consediren, de que la conegrarian lo primer diumenja vinent*. (Transcrit en Circular n.º 21 cit., p. 14-15.)
9. Antoni Pasqual i Lleu essent vicari general del cardenal Portocarrero i auditor de la Rota, va estar a Roma i s'entrevistà amb Clement X per una delicada qüestió d'Estat. El pontífex l'obsequià fent-li donació dels ossos de Sant Fèlix màrtir el 20 d'agost de 1672 (V. la transcripció del rescripte en l'Arxiu Parroquial d'Arenys de Mar, Notes del rector Patllari Rodà, I, f. 155 v.º 156). Portat el sagrat cos a l'oratori de la casa Pasqual del carrer d'Avall, Josep Pasqual i Lleu en nom del seu germà bisbe, el 30 de març de l'any següent diposità aquells ossos amb un vas de sang del màrtir a l'altar de sant Josep de la nostra parròquia. També es venerava a l'Oratori de la Casa Pasqual el cos de santa Amància, a honor de la qual en el segle XVIII i en el passat es feren diverses estampacions de goigs. L'any 1810,

en plena guerra contra els francesos, l'hereu de la casa, Miquel de Fontcuberta de Pasqual i d'Oriola, s'endugué al seu oratori de Vic el cos de santa Amància i les demés relíquies que el bisbe Pasqual havia aplegat a la casa del carrer d'Avall. Sobre la interessant figura d'Antoni Pasqual i Lleu v. JAUME VILLANUEVA, *Viaje Literario a las Iglesias de España* (Vol. VII, Episcopologi de Vic, p. 115). ANTONI PLADEVALL, *El bisbat de Vic entre els anys 1685 i 1688* (Extret de la Revista Ausa, 1976). MODEST SABATÉ, *Antoni Pasqual i Lleu bisbe de Vic* (X Jocs Florals de l'Ateneu Arenyenc, 1934). FRANCISCO DE P. CALBETÓ I ROGET, *Recolecta*, pp. 136-140). JOSEP PALOMER, *La família dels Pasqual* (Arenys de Mar, 1923). LLUÍS M. DE VALLS, *Oda a Arenys de Mar* (Notes Històriques i biogràfiques, pp. 34-35). FIDEL FITA COLOMER i PATLLARI RODÀ, *El Ilmo. Sr. D. Antonio Pascual, Obispo de Vich*, en La Crònica de Manresa, any IV (1868), núm. 129 i *Más sobre el Ilmo. Sr. Pasqual*, en id. núm. 133. V. també BIOGRAFÍA COMPLETA ECLESIASTICA, vol. 16 (Madrid, 1863), p. 888; GEC, vol. XI, p. 342 i J. M. P. G., *Noticia biogràfica del bisbe Antoni Pasqual i Lleu* (Programa Oficial de Festes d'Arenys de Mar, 1986).

10. L'escriptura ve enregistrada al manual de la notaria d'Arenys a càrrec de Jaume Arquer corresponent a l'any 1686 (Llibre 245 dels fons notariais a l'Arxiu Històric Fidel Fita, f. 307 v.º 309). A la requesta que els fa el bisbe Pasqual, els jurats de la vila contesten: *Que en nom y per part de dita universitat y en força del puesto que ocupan, prometan dotar la dita isglésia, conservar aquella y sos ministros del modo y forma y manera que desobre està dit, les quals cosas totas y sengles a complir ne obligan per ço tots y sengles bens, drets y emoluments de dita universitat mobles e immobles presents y sdevenidors*. A això el bisbe Pasqual hi contestà el següent: *En nom de Sa Santedat y usant de la facultat a ell concedida en lo present acte de consagració, los fa participants dels officis y sufragis que es faran en dita parrochial isglésia qui seran a major augment y conservació dels bens temporals y spirituals de tota la dita vila, axí en comú com en particular, y que Sa Divina Magestat los assistirà en particulars auxilis y gràcias en ses necessitats, servint als demés per exemple per que se apliquen a peticions tan justas y santas a major culto y veneració de sas isglésias*. Això que semblaria excessiu als nostres dies, responia a la mentalitat d'aleshores, car el municipi es considerava, amb raó o sense, patró dels temples construïts amb les talles que imposava al veïnat, els administrava per mitjà d'obres seculars nomenats per la mateixa universitat i gaudia de moltes preeminències *per honorar la vila*. Si calia, la universitat no s'hi pensava massa en establir impositcions per millores de l'església.
11. La llarga durada de la cerimònia la recullen tant les notes de l'obreria com les memòries de Jaume Avallà, citades i transcrites en la tantes vegades esmentada Circular n.º 21 de l'Arxiu Històric Fidel Fita.
12. També en dóna una còpia segons el text llatí mossèn Patllari Rodà, Notes, vol. I, f. 23.
13. Circular 21 de l'Arxiu Històric Fidel Fita, p. 16.
14. J. M. P. G. cit. Vida Parroquial, núm. 52, pàgs. 1 i 2. Cf. n.º 5.
15. Les fonts documentals referents a les solemnitats i costumari de la festa de la Dedició de Santa Maria d'Arenys, són el conjunt de les consuetes i directoris de 1734, 1795, 1844 (que segueix la de 1838, 1845 i 1862) que publicà l'Arxiu Històric Fidel Fita en les Circulars n.ºs. 7 i 8.

TAULA

	Pàg.
PRESENTACIÓ, per Mons. Jaume Camprodon, bisbe de Girona	5
I. Ordenació episcopal de fra Miquel Pontich	7
II. Consagració de l'església de Santa Maria d'Arenys de Mar	9
III. Com era l'església parroquial quan la seva consagració	13
IV. Evolució històrica de la festa de la Dedicació	15
Notes	20

Mecenatge de la **CAIXA D'ESTALVIS LAIETANA**